

[0881] Fuortsettende mulwurden as yntinsivearjende bywurden yn it Frysk¹

Frits van der Kuip

Summary

This article deals with present participles in Frisian such as glûpende, opfallend(e) or skitende, used as adverbs of degree with a strongly intensifying meaning. Most of these adverbs can be reduced to an original literal meaning, which may be summarized as: something is so intensive that it leads to a physical action or produces a physical or mental effect. The nature of this action or effect is strong or unfavourable. In fact, many of these adverbs are linked to words with a negative emotional value, but there are also looser combinations, in which the original meaning of the verb does not play a role anymore. In the latter case, the adverbs are merely intensifiers; they have been completely grammaticalized.

The question arises as to whether using present participles as intensifying adverbs is a typically Frisian phenomenon. The answer must be negative, because such adverbs appear in other languages too. Nevertheless, in Frisian the number of these adverbs is relatively high in comparison with Standard Dutch. This may be explained by the Frisian emphatic -e. This -e, added to intensifying adverbs, links up perfectly with the final -e of the participial ending -ende. Furthermore, we can see that Frisian prefers intensifying adverbs that are reducible to an original literal meaning in which an unfavourable physical aspect plays a role. Possibly this is due to the fact that the effects of standardization and civilization have had less of an impact on Frisian than on Dutch.

1. Ynliding en fraachstelling

Under de oanhef ‘Stjoer dyn leukste Frisisme yn! en win it boekje 'Mijn vrouw is uitgenaaid’ stie yn 2011 op it ynternet in priisfraach yn it opjaan fan frisismen. Ien fan de ynstjoerders skriuwt: ‘Het is soms gluipende koud hier, stervende waar!’² Dêrmei doelt dy ynstjoerder op twa Fryske bywurden, it bywurd fan hege graad *glûpende* (= tige) en it bywurd fan absolute

---

1. Mei tank oan Siebren Dyk foar ynspiraasje en kommentaar.

2. Google, 26-8-2011, <http://www.praatmarfrysk.nl/blog.php?id=259&navpage=2>).

graad *stjerrende* (= absolút). Beide binne fuortsettende mulwurden dy't as in yntinsivearjend bywurd brûkt wurde. Beide hawwe in beskate metaforyk yn har, want men seit net frij neutraal: it is hiel kâld hjir, folslein wier, mar: it is sa kâld dat it gemien is, dat is sa wier dat men der wol foar stjerre wolle soe. Beide wurde wol beskôge as typysk Frysk. E. Hoekstra (1999:85-86) neamt se yn in rychje fan ferlikingen dy't fan it gongbere Nederlânsk, it ABN, ôfwike. Want Nederlanners brûke hjir gjin fuortsettend mulwurd, mar sizze: 'Het is gemeen koud hier, ik mag sterven als het niet waar is'.

Ofgeande op dizze twa foarbylden soe men úthâlde kinne dat it brûken fan fuortsettende mulwurden as yntinsivearjend bywurd in typysk Frysk ferskynsel oanbelanget. Alhoewol't yn it Dútsk, Ingelsk en Nederlânsk ek wol fuortsettende mulwurden as yntinsivearder foarkomme (Biedermann 1969, Bolinger 1972, Klein 1997), soe it wolris sa wêze kinne dat yn it Frysk soksoarte fan bywurden mear of oars foarkomme as yn oare talen. Foar in mooglike ferklearring sille wy earst neigean om hokfoar bywurden oft it giet, wat de semantyske skaaimerken dêrfan binne en mei hokfoar eigenskipswurden, bywurden en tiidwurden oft se kombinearje. Dêrnei ferlykje wy de Fryske graadbywurden mei sokken yn it Nederlânsk, de taal dy't it tichtsteby it Frysk stiet.

2. Foarmaspekten

Yn dit artikel binne de fuortsettende mulwurden yn prinsipe notearre mei de saneamde emfatyske *-e*. Typearjend foar it Frysk is nammentlik om dy *-e* oan yntinsivearjende bywurden ta te foegjen, alteast as dy bywurden foar in predikatyf brûkt eigenskipswurd of in oar bywurd steane (Hoekema 1996: 15, Tiersma 1999:85):

- (1a) It stiet der beroerde min foar.
 (1b) *Ik ha in beroerde minne dei hân.

Yn (1a) is dy *-e* miskien net ferplichte, mar it weilitten dêrfan docht net echt Frysk oan. Guon fan dizze graadbywurden binne sels allinne mei sa'n *-e* oerlevere, bygelyks *kritende*, *krûpende*, *trochtrapende* (WFT).

As de emfatyske *-e* net tafoege is of weilitten wurdt, ha ik him net notearre of him op 'en heechsten tusken heakjes set. It giet dan meast om streekrojochte ûntlieningen oan it Nederlânsk, lykas *tergjend stadich* (N. *tergend langzaam*), of om gefallen dêr't de *-e* ritmysk minder favoryt is, bygelyks wannear't it folgjende eigenskipswurd of bywurd mei in ûnbeklamme wurdlid begjint, lykas yn sin (2a-b) (sjoch ek J. Hoekstra 1986), of

wannear't it bywurd op twa ûnbeklamme wurdliiden útgiet, lykas yn sin (3a-b) it gefal is:

- (2a) Sjoerd is skitend benaud foar syn skoanmem.
- (2b) Hja prúst de hiele tiid, hja is smoarend ferkâlden.
- (3a) Dat skilderij is oerweldigjend moai.
- (3b) Dat fanke skynt ferbjusterjend eigenwiis te wêzen.

In nijsgjirrich foarmaspekt docht him foar by in graadbywurd as *trochtrapende*. Dat is in frij seldsume en resinte foarm njonken it folle âldere en gewoanere graadbywurd *trochtrape*.³ Dêr is it in útwreiding fan, in ferskynsel dat wol mear foarkomt, bygelyks *proppende fol* njonken *proppefol*⁴, *smoarende hyt* njonken *smoarhyt*⁵, *kletsende wiet* njonken *kletswiet*, en sels *koskitend grien* njonken *koskiten grien* (J. Hoekstra 1986; *id.* 1998:76). Blykber is de kategory fan it fuortsettend mulwurd as yntinsivearjend bywurd sa sterk dat it derta liede kin dat de foarm *koskiten* it uterlik fan in fuortsettend mulwurd krijt, nammentlik *koskitend*.

It omkearde fan boppeneamde útwreiding is ek mooglik. Der binne nammentlik in hantsjefol bywurden dy't sûnder einichste *d* foarkomme, te witten, *ynfretene*, *razene*, *trochfretene*, *trochtrapene* en *ûnwittene*. Dy njonkenfoarmen binne winliken âlder as de foarmen op *-ende*. Yn it WFT hawwe se, as bywurden, ek meastal in âldere datearring.⁶ Datselde jildt foar fuortsettende mulwurden dy't as eigenskipswurd brûkt wurde, lykas *gysten*,

-
- 3. It WFT (s.v. *trochtrapende*) jout twa sitaten: 'Hy wier sa trochtrapene fûl, dat er hjarren gjin kattefel gind hie' (1912), 'Dy jonge is trochtrapende ûndogensk' (1950). *Trochtrape* is al fan 1821 ôf attestearre: 'Dat monniksfolk ... / Dij binn' trogrape slim' (WFT s.v. *trochtrape*).
  - 4. *Proppende fol* is seldsum, it WFT neamt twa parasitaten út 1901 en 1956. Gewoaner is de gearsetting *proppefol*, al sûnt it begjin fan de 19^e ieu (WFT s.v. *proppende*, *proppefol*). *Proppe-* is it ôfslutend mulwurd fan *propje*. De gearsetting komt oerien mei âlder Nederlânsk *proptevol* en *gepropt vol* (WNT s.v. *propvol*). J. Hoekstra (1998:76) neamt yn ien sike mei *proppefol* ek *propfol*. Blykber sjocht er it as in ferkoarting fan it Fryske *proppefol*, mar neffens my moat it earder as in hollanisme opfette wurde. It it earst yn 5F 1926 attestearre (TDB s.v. *propfol*).
  - 5. Ferbiningen mei *smoarende* binne seldsum. *Smoarende* wurdt allinne ferbûn oan de eigenskipswurden *ferkâlden*, *fol* en *hjit*, wylst *smoar-* al sûnt de 19de ieu mear kombinaasjemooglikheden sjen lit, lykas bygelyks *smoardom*, *smoardrok*, *smoardronken*, *smoarryk* (WFT s.v. *smoar-*, *smoarend*).
  - 6. *Ynfretten* (1829), *ynfretende* (1896); *trochfretten(e)* (1842), *trochfretend* (1911); *trochtrapene* (1912), *trochtrapende* (1950) (WFT s.v. *ynfretten*, *ynfretend*, *trochfretend*, *trochtrapende*).

mijen of *razen*.⁷ Wy hawwe hjir te krijen mei de reduksje fan de kluster /nd/ ta /n/ dy't yn it lette Aldwesterlauwerske Frysk plakfûn hat. Dêrom brûke wy hjoeddedei *d*-leaze foarmen lykas *hûn*, *wyn*, *fine*, *ein* of *tûzen* (J. Hoekstra 2001:729). Wat boppedat in rol spile hawwe kin by de deleesje fan de *d* yn dizze fuortsettende mulwurden is it feit dat se net langer primêr ferbaal binne, mar as eigenskipswurd of bywurd in oare betsjutting en as bywurd sels in grammatikale funksje krigen hawwe. En dat jout romte foar in fonologyske feroaring. By grammatikalisearring kin him nammentlik klankferoaring en reduksje foardwaan. Hopper en Traugott (2003:154) wize foar it Ingelsk ûnder oaren op it adverbiale suffiks *-ly*, dat ûntstien is út *like*, en it útinoargean fan it artikel *a* en it telwurd *one*. Booij (2007:262-263) hellet ûnder oaren as foarbyld it Fryske yntinsivearjende prefiks *witte-* nei foaren, dat ûntstien is út útroppen as *wa wit hoe* en *ik soe net witte hoe* (sjoch ek noat 16).

It liket yn earste opslach frjemd dat yn fuortsettende mulwurden dy't as yntinsivearjend bywurd fungearje, de *d* letter wer opdûkt. Mooglik is dat ynfloed fan it Nederlânsk, mar der is ek in fonologyske ferklearring foar. Visser (1997:351-353) lit sjen dat der yn ôfliedingen fan eigenskipswurden op *-en* maklik in *d* ynfoege wurde kin om syllabisearring mooglik te meitsjen. In komperatyf lykas *hoedener* hat it patroan 'sterke syllabe - swakke syllabe - swakke syllabe' ([hu.ə][də][nər]), wylst nei it ynfoegjen fan de *d* it patroan 'sterke syllabe - superswakke syllabe - swakke syllabe' ([hu.ə][dn̩][dər]) ûntstiet, neffens Visser it meast gewoane patroan yn it Frysk. Datselde patroan is oanwêzich yn fuortsettende mulwurden op *-ende*, en dus ek op sokke mulwurden as *se*, mei in emfatyske *-e* deroan tafoege, bywurd fan hege graad binne. It is dus gewoaner om *trochfrettende* ([tro.][frɛ][tɪ][də]) te brûken as *trochfrettene* ([tro.][frɛ][tə][nə]).

3. Semantyske aspekten

Bywurden fan graad drukke de graad of yntinsiteit út fan in eigenskipswurd, in oar bywurd of in tiidwurd. Se kinne sawol in yntinsivearjende as in ôfswakjende betsjutting hawwe. Yn de literatuer is op ferskate wizen besocht om bywurden fan graad yn ferskillende gradaasjes fan yntinsiteit ûnder te ferdielen, sawol foar it Ingelsk as it Dútsk (sjoch foar in oersjoch Klein (1997:17-18)). De meast fynmeskige yndieling is dy fan Van Os

7. *Gysten* (1822), *gystend* (1932); *mijen* (1802), *mijend* (1864); *razen* (±1810), *razend* (a.1835) (WFT s.v. *gysten*, *mijen*, *razend*).

(1988:114-121). Dy kategorisearret Dútske graadbywurden op basis fan sa-neamde ‘Suspendierungstests’ lykas ‘Er ist recht gut, wenn nicht sehr gut’ of ‘Er ist sehr zufrieden, wenn nicht sogar äußerst zufrieden’. Klein (1997), dy’t har konsintrearret op Nederlânske graadbywurden, folget him dêryn en neamt de folgjende graden:

- * absolute graad, bgl. *absolút, hielendal, folslein*,
- * approximative graad, bgl. *hast, omtrint, sawat*,
- * ekstreem hege graad, bgl. *duvelske, fûleindige, ôfgryslke, uterste, ûntsettende*,
- * hege graad, bgl. *hiel, knap, tige*,
- * matige graad, bgl. *aardich, frij, genôch, nochal, ridlik*,
- * minimale graad, bgl. *wat, in bytsje*,
- * kwasi-negative graad, bgl. *amper, skraachoan*,
- * negative graad, bgl. *alderminst, likemin, net*.

Bywurden fan hege en ekstreem hege graad meitsje yn ferliking ta de oare bywurden fan graad in grut oantal út. Biedermann (1969) en Klein (1997) jouwe respektyflik foar it Dútsk en it Nederlânsk in pear hûndert, wylst it tal bywurden fan de oare graden him ta in pear tsientallen beheint. Pannekeet (1979) en Reker (1996) jouwe in grutte opsomming fan bywurden fan hege graad foar it Westfrysk respektyflik it Grinslânsk. Yn it Frysk is it net oars, dêr tilt it ek op fan sokke bywurden.

De navenant grutte groep fan bywurden fan hege graad is net sletten, mar ûntjout him algeduerigen en is oan moade bleatsteld (Borst 1902:157-158, Fletcher 1980:445, Hoeksema 2005, Hoeksema en Kortering 2011:34). Se geane faak werom op kwalitative eigenskipswurden mei in sterk emosjonele ynhâld (bgl. D. *schrecklich*, Ing. *awful*). Se wurde as sadanich troch de taalbrûker keazen om in sterke graad út te drukken, mar ferlieze ek wer maklik harren gefoelskrêft troch frekwint gebrûk, sadat wer oare bywurdlik brûkte eigenskipswurden de foarkar krije (Klein 1997:25-26). Neffens Klein sjogge wy benammen by de jongerein, dêr’t it ferlet fan in eigen fokabulêr faaks it grutst is, útdrukkingen fan hege graad yn relatyf koarte tiid feroarjen. Sjoch bygelyks N. *mieters*, dat fan ±1900 oant ±1960 yn gebrûk wie (WNT s.v. *mieters*) of it resinte favorite gebrûk fan N. *vet* (Van Dale 2010).

Net allinne eigenskipswurden wurde as yntinsivearjend bywurd brûkt, mar ek fuortsettende en ôfslutende mulwurden. Foarbylden yn it Dútsk binne *erschreckend, verteufelt* (Biedermann 1969), yn it Ingelsk *amazingly, unprecedentedly*, mei it adverbiale suffiks *-ly* deroan taheakke (Bolinger 1972) en yn it Nederlânsk *razend, verdraaid* (Klein 1997).

De as graadbywurd brûkte fuortsette mulwurden kinne soms net mear oan in letterlike betsjutting assosjearre wurde, sa't dat noch wol it gefal is yn kollokaasjes as *gloeiende hjit* (sa hjit dat men/it gloeit) of *stjonkende smoarch* (sa smoarch dat men/it stjonkt). By in sin as 'De broek fan pake is stjonkende smoarch' kin noch in ferbân lein wurde mei stjonken, mar by in sin as 'Hja is stjonkend(e) jaloersk op it suske' soe dat in bytsje frjend wêze. Yn dy twadde sin hat it mulwurd *stjonkende* in suver grammatikale funksje en jout allinne noch in hege graad oan. Mar al hawwe dy mulwurden gjin letterlike betsjutting mear, se kinne dêr wol ta weromlaat wurde, en wol op twa wizen:

- (4a) eat is sa yntinsyf dat men/it docht wat it tiidwurd útdrukt; dat is foaral fysyk en ferheftich of ûngeunstich fan aard; de oanbelangjende persoan of saak hat dêrby de rol fan *actor*,
- (4b) eat is sa yntinsyf dat it mei jin/eat docht wat it tiidwurd útdrukt; dat kin sawol fysyk as mentaal wêze en is meast ferheftich of ûngeunstich fan aard; de oanbelangjende persoan of saak hat dêrby de rol fan *experiencer*.

By (4a) giet it om de folgjende gefallen: sa ~ dat men suver deagiet (*smoerende drok*, *stjerrende kâld*), sa ~ dat men jins trochgong rinne lit of dat men/it in smoarge rook ferspriedt (*skitende bang*, *stjonkende loai*), sa ~ dat men leech by de grûn giet (*krûpende⁸ graach*), sa ~ dat men lûd oangiet (*kritende kâld*, *razende lilik*, *skreauwende djoer*, *skriemende djoer*, *jin woeiend⁹ spite*), sa ~ dat men/it mei abnormaal hege faasje giet (*fleanende drok*, *snijende hurd*), sa ~ dat men/it hjit is (*baarnende drok*, *gloeiende lêstich*), sa ~ dat men/it suver útinoar barst (*barstende grutsk*, *springende lilik¹⁰*), sa ~ dat men lilik wurdt (*fergrimmende¹¹ fûl*).

De bywurden mei betsjutting (4a) falle op basis fan de test fan Van Os allegear ûnder de kategory fan de ekstreem hege graad:

- (5) De winkelman hat it drok, feitlik wakker drok, as it net smoerende drok is.

8. It wurd is frij seldsum. It WFT (s.v. *krûpende*) jout in opjefte út ±1950 en it lemma *krûpende* út Fr.W. (1956). It is ek as lemma opnommen yn Fr.W. (1984), mar net Fr.W. (2008).

9. Lês: woedzjend. It wurd is seldsum. It WFT (s.v. *woeiend*) jout in sitaat út 1850.

10. Ferlykje de konseptuele metafoar ANGER IS A HOT FLUID IN A CONTAINER (Kövecses 2005:27-28).

11. Yn dit gebrûk is it wurd seldsum. De TDB jout ien sitaat út 1942: 'Forgrimmende fûl hout Bouke der op.'

- (6) Dy jonge wie bang, ja sels behoarlik bang, sa net skitende bang.
 (7) Dat soe er hiel graach wolle, ja sels krûpende graach.
 (8) Sa'n nije fyts is djoer, feitlik knap djoer, om net te sizzen, skriemende djoer.

By (4b) giet it om dizze gefallen: sa ~ dat it ferneatigjend op jin/eat ynwurket (*ferfrettende it mier hawwe, frettende kâld, fûlfrettende boas, ynfrettende fûl, trochfrettende gjirrich, ferskuorrende hurd, ferwoestend¹² min*), sa ~ dat it jins gemoed piniget (*tergjend stadich¹³*) of feralterearet (*skrikbarend¹⁴ eigenwiis, ûntsettende kjel*), sa ~ dat it jins ferstanlike fermogens feralterearet of folslein te boppe giet (*ferbjusterjend rûch, oerweldigjend¹⁵ moai, ûnwittende¹⁶ deun*).

De test fan Van Os wiist út dat dizze bywurden mei betsjutting (4b) ek ûnder de kategory fan de ekstrem hege graad falle:

- (9) Dy âldfaam is net in bytsje fûl, mar tige fûl, ja sels frettende fûl.
 (10) De auto ried hurd, ja hiel hurd, as it net ferskuorrende hurd wie.
 (11) Hja waard der kjel fan, ja sels wakker kjel, as it net ûntsettende kjel wie.
 (12) Dat skilderij is moai, yn feite wakker moai, sa net oerweldigjend moai.

By in pear bywurden mei betsjutting (4b) is de reaksje lykwols minder sterk of frij neutraal: sa ~ dat it jins sintugen of geast yn wurking set (*ferbazend¹⁷ ryk, ferrassend¹⁸ goed, opfallend(e)¹⁹ heech*). Op grûn fan de test fan Van Os mei men konkludearje dat it hjir om bywurden fan hege graad giet:

-
12. It wurd is seldsum. It WFT (s.v. *ferwoastend*) jout ien sitaat út 1934: 'In forwoestend min sin'. It is in fariant op it ôfslutend mulwurd *ferwoest* (cf. N. *verwoed*) dat as bywurd fan hege graad gewoaner yn gebrûk is (WFT s.v. *ferwoast* I).
 13. Alhoewol't *tergje* in gewoan Frysk wurd is (WFT s.v. *tergje*), is de ferbining *tergjend stadich* yn syn hiele hear en fear út it Nederlânsk oerset: *tergend langzaam*.
 14. It wurd is frij seldsum en sûnder mis in hollanisme. It WFT (s.v. *skrikbarend*) jout in sitaat út 1864, de TDB twa sitaten, út 1929 en 1977.
 15. It wurd is seldsum en komt út it Nederlânsk (*overweldigend*). It WFT (s.v. *oerweldigjend*) jout twa sitaten, út 1906 en 1935.
 16. Ferlykje de as bystelling brûkte útroppen *ik wit net hoe* (+ adj.) en *ik soe net witte hoe* (+ adj.). Dy funksjonearje as bywurd fan extreem hege graad en komme yn redusearre foarm foar as de yntinsivearjende foarheaksels *witte-* en *withoe-* (Dyk 1988).
 17. It WFT (s.v. *ferbazend*) jout it sûnder markearring, mar neffens it Fr.W.(2008) is it in hollanisme.
 18. It wurd is seldsum en komt út it Nederlânsk (Fr.W. 2008, WFT s.v. *ferrassend*).
 19. It bywurd *opfallend* kriget yn it Frysk gewoanwei gjin *-e*, al is dy hjir net ûnmooglik.

- (13) Dy toer is heech, men mei wol sizze, opfallend(e) heech, mar net fer-skuorrende heech.

Fierders binne der noch inkele graadbywurden, *almeugend(e)*, *ûnmeugend(e)*, *glûpende* en *trochtrapende*, dy't net weromgeane op in fuortsettend mulwurd as sadanich, mar op in eigenskipswurd dat allinne mar de foarm fan sa'n mulwurd hat. *Almeugend(e)* komt as graadbywurd ek yn East-Nederlânske dialekten foar (Kocks et al. 1996-'97 s.v. *almeugend*, Ter Laan 1952 s.v. *almeugend*). Yn âlder Nederlânsk komt it as *almogend* foar. It giet werom op it eigenskipswurd *almogend* mei de betsjutting fan 'almachtich', letterlik 'alles dwaan kinnend' (WNT s.v. *almogend*). *Unmeugend(e)* hat gjin wjergader yn it ABN, mar wol wer yn East-Nederlânske dialekten (Bloemhoff et al 1994-2004 s.v. *onmeugend*, Ter Laan 1952 s.v. *onmeugend*). It giet nei alle gedachten werom op in (net-attestearre) eigenskipswurd *ûnmeugend* of *onmeugend* mei de betsjutting fan 'ûnmooglik', letterlik 'net barre kinnend'. *Glûpende* komt as graadbywurd fierders ek allinne yn de East-Nederlânske dialekten foar, as *gloepend* (Bloemhoff 1994-204 s.v. *gloepend*, Kocks et al. 1996-'97 s.v. *gloepends*, Reker 1996:56-57, Ter Laan 1952 s.v. *gloepend*). It giet werom op it eigenskipswurd *glûpend* mei de betsjutting fan 'gemien', letterlik 'slûpend' of 'loerend' (WFT s.v. *glûpend*). It graadbywurd *trochtrapende* ta beslút giet werom op it eigenskipswurd *trochtrape* mei de betsjutting fan 'troch en troch bedreaun yn it kwea' (WFT s.v. *trochtrape*). Al dizze fjouwer graadbywurden kinne net weromlaat wurde ta in oarspronklike betsjutting lykas (4a) of (4b). *Almeugend(e)* en *ûnmeugend(e)* kinne dat net, omdat *meuge* gjin tiidwurd yn it Frysk is. En men kin ek net sizze dat eat sa yntinsyf is dat men glûpt, of trochtrapet, mar wol dat eat sa yntinsyf is dat men it as glûpend of trochtrape ûnderfynt. De oarspronklike betsjutting is no:

- (4c) eat is sa yntinsyf dat it is, of ûnderfûn wurdt, sa't it eigenskipswurd dat útdrukt.

4. Konnotaasje

Yn de foarige paragraaf binne de yntinsivearjende bywurden weromlaat ta ferskillende oarspronklike betsjuttingen. Meast foarkommend binne de betsjuttingen (4a) en (4b), gearfette ta: eat is sa yntinsyf dat der in fysike hanneling of in fysike of mentale wurking op folget, en dy hanneling of wurking is dan meast ferheftich of ûngeunstich fan aard. Op grûn dêrfan mei

men ferwachtsje dat de bywurden ferbûn binne oan wurden mei in negative gefoelswearde. Sjoch bygelyks:

- (14) Har man (...) wie foelfrettende gjirg. 1836 (WFT s.v. *fûlfrettend*).
- (15) Kritende djûr. ±1950 (WFT s.v. *kritende*).
- (16) It arbeidslean (wier) skreauwende leech. 1944 (WFT s.v. *skreauwend*).
- (17) Knillis wier springend lilt. 1886 (WFT s.v. *springend*).

Niisneamde bywurden wurde fierder net keppele oan wurden mei in positive of neutrale konnotaasje. Dat is al it gefal by de folgende bywurden:

- (18) Sîn ierappels en beantsjes stiene fleanende moai. 1875 (WFT s.v. *fleanend*).
- (19) Dij mei er razende graag. 1859 (TDB).
- (20) Feikje (is) sa skitende great by Tet en dy's. 1884 (WFT s.v. *skitend*).
- (21) Witste, wêr't ik no sa stjerrende benijd nei bin. 1988 (TDB).

Keppeling oan allinne wurden mei in positive konnotaasje komt ek foar. *Oerweldigjend*, bygelyks, komt as yntinsivearjend bywurd foar yn kombinaasje mei *grut* en *moai*:

- (22a) De haven fen Hamboarch is oerweldigjend moai. 1906 (WFT s.v. *oerweldigjend*).
- (22b) De belangstelling fan de keamerleden (wie) net oerweldigjend grut. 13-9-2011 (Google)
- (22c) Hoe oerweldigjend moai de natoer fan Antarctica is. 13-9-2011 (Google).

By in pear yntinsivearjende bywurden mei betsjutting (4b) is de reaksje frij neutraal fan aard: eat is sa yntinsyf dat it jins sintugen of geast yn wurking set. Dy bywurden kombinearje meast mei wurden mei in positive konnotaasje (23, 24a), mar wurden mei in negative konnotaasje binne net útsletten, lykas yn sin (24b):

- (23) Hja moat forbasend ryk wêze. 1882 (WFT s.v. *ferbazend*).
- (24a) It percentage Fryske dielnimmers wie opfallend heech. 1948 (WFT s.v. *opfallend*).
- (24b) Dy hâlding (wier) opfallend fijandich. 1929 (TDB).

Koartsein, de gefoelswearde fan it bywurd komt lang net altyd oerien mei de gefoelswearde fan it wurd dat it yntinsivearret. Dat kin men ek sjen by de bywurden dy't op in eigenskipswurd yn de foarm fan in fuortsettend mul-

wurd weromgeane, bygelyks yn sin (25c) en (25d) dêr't it negative *glûpende* ferbûn is oan in eigenskipswurd dat positive eigenskippen oantsjut:

- (25a) It is glûpende kâld. 1900 (WFT s.v. *glûpend*).
- (25b) Dat docht glûpende sear. 1950 (WFT s.v. *glûpend*).
- (25c) In koumelker, dy't (..) dêr glûpende bliid mei wier. 1942 (TDB).
- (25d) "Ik bin net demint." („) Het is stil geworden in huis, dat wel. "Mar ik gean hjir net wei. It is sa glûpende skjîn." Ria heeft zelfs de telefoon gesopt. 8-3-2008 (DALC).

Yn ditsoarte gefallen, dêr't de oarspronklike betsjutting fan it mulwurd gjin rol mear yn spilet, kin men hast net oars konkludearje as dat it mulwurd fol-slein grammatikalisearre is: it jout inkeld noch in hege graad oan.

5. Kollokaasjes

De karút oan wurden dêr't in yntinsivearjend bywurd oan ferbûn is, kin hiel ferskillend wêze. By guon bywurden is it tal kombinaasjemooglikheden op de fingers fan ien hân te tellen. It bywurd *tergjend* bygelyks komt as yntinsivearder allinne foar yn de kollokaasje *tergjend stadich* en in pear farianten dêrop, dy't as dichterlike frijheden beskôge wurde kinne:

- (26a) De foarforkeap fan 'e kaerten (..) (gie) tergjend stadich. 1947 (WFT s.v. *tergjend*).
- (26b) In tergjend lang wykein. 26-11-1982 (DALC).
- (26c) De ferbetteringen en geriven (kamen) tergjend dreech op 'e glead. 1983 (TDB).

It bywurd sit noch hiel tichteby de oarspronklike letterlike betsjutting fan 'pleagjend, provosearjend', lykas yn:

- (26d) It kwiere fanke (..) mei (..) lok-biloovjende lippen, en dochs ek tergjende koel wer bytiden. 1949 (TDB).

De kollokaasje *tergjend stadich* liket in fêst ûnderdiel fan it leksikon út te meitsjen en as sadanich trochjûn en oanleard te wurden. Oare foarbylden fan unike kombinaasjes binne *krûpende graach* en *(op)proppende fol*.

By de measte bywurden is it tal kombinaasjemooglikheden grutter en stiet de betsjutting fierder fan de letterlike ôf. It bywurd *frettende* bygelyks en de farianten *ferfrettende*, *fûlfrettende*, *ynfrettende* en *trochfrettende* steane by foarkar by it eigenskipswurd *gjirrich* en it synonyme *fûl*, dy't in negative konnotaasje hawwe:

- (27a) Marcus Brutus (wirt) so' ijnfretten gierig. 1829 (WFT s.v. *ynfretten*).
 (27b) Sa trochfrettene fûl, det hy scoe him for in sint ophingje litte. 1905 (WFT s.v. *trochfretted*).

Mar se wurde ek wolris keppele oan oare wurden mei in negative konnotaasje.²⁰ Yn de TDB is dat ien op de fjouwer kear. In pear foarbylden:

- (27c) Kladden, sa ynfretten swart, / Det nea hjar kleur forblikt. 1925 (TDB).
 (27d) Frettende kâld is 't, dochs hy avensearret stadich troch. 1934 (WFT s.v. *frettend*).
 (27e) Fûlfrettende boas. ±1950 (WFT s.v. *fûlfrettend*).
 (27f) Dêr hied er wol sa forfrettend it mier oan! 1951 (TDB).

Nettsjinsteande dat bestiet der in dúdlike foarkar foar *frettende gjirrich* (yn de 19de ieu) en *frettende fûl* (yn de 20ste ieu). Dy lêste kollokaasje sit frij fêst yn it leksikon, wat mooglik mei feroarsake wurdt troch de alliteraasje mei de tiidwurdstam *fret-*. Alliteraasje is in ferskynsel dat by yntinsivearjende útdrukkingen frij faak foarkomt (Reker 1996:42). Foarbylden yn it Frysk binne û.o. *klinkklear*, *nagelnij*, *stokstil*.

In oar gefal is it bywurd *glûpende*. Oant healwei de 20ste ieu wurdt it allinne oan wurden mei in negative konnotaasje keppele, mei in foarkar foar *kâld* en *sear*, mar geandewei ek mear oan wurden mei in positive konnotaasje (WFT s.v. *glûpend*, TDB; sjoch ek sin 25a-d). It liket derop dat *glûpende* op wei is om folslein in funksjewurd te wurden, lykas yn paragraaf 4 suggerearre is. Mar de hjoeddeistige brûkers fan it Frysk hawwe dochs wol in dúdlike foarkar foar de kollokaasje *glûpende kâld*. Foar de hiele 20ste ieu telt de TDB 27 hits foar *glûpende kâld* op in totaal fan 148 hits foar *glûpende* yn alle kombinaasjes, dus in lytse 20%. Dêrfoaroer leit yn it nijste Frysk dat persintaazje om de 90% hinne. In lytse syktocht op Google (17-8-2011) jout foar de kollokaasje *glûpende kâld* 800 resultaten op in totaal fan 880 resultaten foar it bywurd *glûpende* yn alle kombinaasjes. Dus ek dizze kollokaasje sit frij fêst yn it leksikon.

Ta beslút, by guon bywurden, lykas *ferskuorrende*, *razende*, *ûntsettende* of *ûnwittende*, is it tal kombinaasjemooglikheden sawat ûnbeheind. De oar-

20. Eigenaardich is de unike kollokaasje *ynfrettene Frysk* yn Fr.W. (1984) s.v. *ynfretten*. Foar myn taalgefoel kin *ynfretten(d)* net kombinearre wurde mei in relasjoneel eigenskipswurd lykas *Frysk*. Bart dat al, dan kriget dat eigenskipswurd in negative lading. It is faaks bedoeld as in aardige wurdspiling, mar liket my yn in hânwurdbok net op syn plak te wêzen.

spronklike betsjutting en funksje fan it mulwurd is net mear oan 'e oarder, it binne yntinsivearders dy't yn alle mooglike konteksten brûkt wurde kinne. In pear foarbylden:

- (28a) Nou't it sa forskûrende kâld wier. 1903 (WFT s.v. *ferskuorrend*).
- (28b) It liiffol wirk, det dy minsken ha scille om yn dy forskoerrend taeije groun in bytsje fatsoenlik wirk to meitsjen. 1942 (TDB).
- (28c) Forskuorrende sterk. 1946 (WFT s.v. *ferskuorrend*).
- (28d) Forskuorrende falsk song er. 1955 (TDB).
- (28e) Dit oars net sa forskuorrend problematyske doarpsbarren. 1958 (TDB).
- (28f) Dêrom docht er ferskuorrend syn bêst. 1988 (TDB).
- (28g) Wy hawwe trije dochters krigen, dêr't wy ferskuorrend wiis mei binne. 1989 (TDB).

6. Ferliking mei it Nederlânsk

It brûken fan in fuortsettend mulwurd as yntinsivearjend bywurd liket in Frysk ferskynsel, mar sa't al earder opmurken is, sokke bywurden komme ek yn it Nederlânsk foar. De fraach is allinne oft se yn it Frysk mear foarkomme of op in oare wize. As wy it Frysk mei it Nederlânsk ferlykje, dogge har trije situaasjes foar:

- (29a) It hjoeddeiske standert-Nederlânsk hat lykas it Frysk in fuortsettend mulwurd.
- (29b) Allinne âlder of dialektysk Nederlânsk hat lykas it Frysk in fuortsettend mulwurd.
- (29c) It Nederlânsk hat yn tsjinstelling ta it Frysk gjin fuortsettend mulwurd.

Yn it gefal fan (29a) giet it om graadbywurden mei wjergaders yn it ABN. Guon lykas *razende* en *ûntsettende* (N. *razend*, *ontzettend*) binne sûnt lang hiel gewoan yn it Frysk (WFT s.v. *razend*, *ûntsettend*), oaren lykas *ferrasend* en *skrikbarend* (N. *verrassend*, *schrikbarend*) binne frij seldsum en kinne oanmurken wurde as ynterferinsjes:

- (30) In kwea (..) nimt sa skrikbarend ta. 1864 (WFT s.v. *skrikbarend*).
- (31) Forrassend dúdlike t.v.-close-ups fan it moanne-oerflak. 1966 (TDB).

Wat de kombinaasjemooglikheden oanbelanget, hâlde de Fryske bywurden har oer it algemien net oars as de Nederlânske, mar der binne útsûnderingen. Sa wurdt yn it Nederlânsk *brandend* as graadbywurd allinne brûkt yn kom-

binaasje mei *nieuwsgierig* (Van Dale 2010 s.v. *brandend*, WNT s.v. *brandend*), mar binne yn it Frysk de mooglikheden fan *baarnende/brânende* wat rommer:

- (32a) Dêr wieren de wîfkes barnende nysgierich nei. 1856 (WFT s.v. *baarnend*).
- (32b) It (wier) mei it wirk baernende drok. 1942 (TDB).
- (32c) Och, alles is sa brânende djoer. 1980 (TDB).
- (32d) Brânend ferlet hawwe fan (Fr.W. 2008 s.v. *brânend*).

Yn it gefal fan (29b) giet it om graadbywurden dy't gjin wjergaders yn it ABN fan hjoeddedei hawwe, mar al yn âlder Nederlânsk, lykas *fleanende*, *proppende*, *ûnwittende*, *woeiend*:

- (33) Ik (..) vraag vliegend snel Wat ramp er is vernomen? 1848 (WNT s.v. *vliegend*).
- (34) Stapels geldzakken, proppend vol gouden en zilveren specie. 1784-'85 (WNT s.v. *propvol*).
- (35) Jemeny ick heb jouw soo besuckt onwetend' lief. ±1610 (WNT s.v. *onwetend*).
- (36) Hij is woedend (ongemeen) gelukkig. 1857 (WNT s.v. *woedend*).

En fierders binne der noch graadbywurden dy't allinne wjergaders yn East-Nederlânske dialekten hawwe, lykas *glûpende*, *skitende*, *stjerrende*, *ûnwittende*:

- (37) Het was gloepend kaold (Kocks et al. 1996-'97 s.v. *gloepends*).²¹
- (38) Schietenbenaauwd (..) schietendbenaauwd (Reker 1996:74).
- (39) Starvendewaor (Bloemhoff et al. 1994-2004 s.v. *starvenswaor*).
- (40) Onwetten riek (Dijkhuis 1991 s.v. *onwetten*).

It hjoeddeiske standert-Nederlânsk hat yn al dizze gefallen in substanti-vearre ynfinityf mei in *-s* deroan taheakke, as earste lid fan in gearsetting (bgl. *vliegensvlug*, *stervenskoud*), in tiidwurdstam, as earste lid fan in gearsetting (bgl. *propvol*, *schijtmisselijk*), of in folslein oare graadoantsjutting (bgl. *gemeen*, *onbegrijpelijk*, *ongelofelijk*). Foarmen op *-ens* of mei in tiidwurdstam binne sa te sjen typysk foar it Nederlânsk, en as se dan yn East-Nederlânske dialekten njonken foarmen op *-en(d)* foarkomme, kin dat op beynfloeding troch it standert-Nederlânsk wize:

---

21. It stiet sa net letterlik yn de tekst. Nei it lemma *gloepends* folget de opmerking: 'Ook gloepens, gloepend' en dêrnei û.o. it sitaat: 'Het was gloepens kaold'.

- (41) Gloepend(e) koold (..) gloepens koold (Bloemhoff et al. 1994-2004 s.v. *gloepend*).
- (42) Schietbenaauwd (..) schietendbenaauwd, schietensbenaauwd (Reker 1996:74).

It Frysk hat as farianten gjin foarmen op *-ens*, mar soms wol gearsettingen mei in tiidwurdstam:

- (43a) Foar syn bazen yn 'e haadstêd is er skitend benaud. 1982 (TDB).
- (43b) Skytbenaud dat in kondukteur him yn 'e kraach gripe soe. 13-9-2011 (Google).
- (44a) Se wienen skitend gelokkich fansels. 1972 (WFT s.v. *skitend*).
- (44b) Dêr wie er ek skytgelokkich! 1972 (WFT s.v. *skytgelokkich*).
- (45a) Proppende fol. 1956 (WFT s.v. *proppende*).
- (45b) De âld skoalle (wier) propfol²², 1927 (TDB).

As lêste mooglikheid (29c) binne der graadbywurden dy't hielendal gjin wjergaders yn it Nederlânsk hawwe, lykas *frettende*, *smoarende*, *snijende*, *springende*, *trochtrapende*. It Nederlânsk hat yn dizze gefallen in tiidwurdstam, as earste lid fan in gearsetting (bgl. *smoorheet*, *springlevend*), in kombinaasje mei in ôfslutend mulwurd (bgl. *doortrapt gemeen*) of in folslein oare graadoantsjutting.

It Frysk hat soms as farianten ek gearsettingen mei in tiidwurdstam of kombinaasjes mei in ôfslutend mulwurd (bgl. *smoarhyt*, *trochtrape gemien*). It brûken dêrfan is, sa't wy yn paragraaf 2 sjoen ha, sels gewoaner en fan âlder datum as it brûken fan it fuortsettend mulwurd. As dan yn de tweintichste ieu guon taalbrûkers it fuortsettend mulwurd foar kar begjinne te nimmen, soe dat derop wize kinne dat dy taalbrûkers bewust ôfstân nimme fan as ynterferinsjes beskôge taalfoarmen. Dochs is it op grûn fan J. Hoekstra (1998:76) de fraach oft dy kar foar it fuortsettend mulwurd wol sa bewust is. Foarmen as *koskitend grien* binne sa út de sprektaal opheind, dat dat liket earder in bewiis te wêzen fan in yntern-Fryske ûntjouwing en dus fan de fitaliteit fan it fuortsettend mulwurd as yntinsivearjend bywurd yn it Frysk.

Ut de boppe beskreaune situaasjes (29b-c) kin men ôfliede dat yn it Frysk folle mear fuortsettende mulwurden as yntinsivearjend bywurd foarkomme as yn it standert-Nederlânsk fan hjoeddedei. En sokke bywurden binne der net allinne mear, mar se besteane ek langer, want dêr't it Nederlânsk it

---

22. *Propfol* is in hollanisme (sjoch noat 4).

fuortsettend mulwurd ynruile hat foar in oare ferbale foarm, wurdt it yn it Frysk noch altyd brûkt. Boppedat kinne fuortsettende mulwurden sels noch ûntstean, dat is te sizzen, ferruile wurde foar âldere bywurden mei in oare ferbale foarm as it fuortsettend mulwurd (bgl. *koskitend* foar *koskiten*).

In ferklearring foar de foarkar foar it brûken fan it fuortsettend mulwurd as yntinsivearjend bywurd leit mooglik yn de eigenskip fan it Frysk om oan in bywurd fan hege graad in emfatyske *-e* ta te foegjen, as it foar in predika-tyf brûkt eigenskipswurd of in oar bywurd stiet. Dat yn tsjinstelling ta it standert-Nederlânsk, dêr't dy *-e* op in pear relikten as *beroerd(e)*, *verdomd(e)*, *verhipt(e)*, *verrekt(e)* nei al lang ferdwûn is (J. Hoekstra 1997:111, Verdenius 1939:364-366). Krekt de sterke oanwêzigens fan de emfatyske *-e* yn it Frysk kin it brûken fan dizze mulwurdsfoarm befoarderje. It fuortsettend mulwurd einiget nammentlik net allinne op *-end*, mar hat ek de fariant *-ende*. De *-e* is om sa te sizzen al oanwêzich yn de mulwurdsútgong en slút sa naadleas oan by de emfatyske *-e*.

Oant no ta hawwe wy allinne nei it foarkommen fan de graadbywurden sjoen. Mar der binne ek nijsgjirrige ynhâldlike ferskillen tusken it Frysk en Nederlânsk. Lit ús weromgean nei de yn (29a-c) beskreaune situaasjes. As it Frysk en it hjoeddeiske standert-Nederlânsk beide in fuortsettend mulwurd as graadbywurd hawwe (29a), dan giet it sawol om bywurden dy't weromlaat wurde kinne ta betsjutting (4a): eat is sa yntinsyf dat der in fysike hanneling op folget (bgl. *razende*, *stjonkende*), as om bywurden dy't weromlaat wurde kinne ta betsjutting (4b): eat is sa yntinsyf dat der in mentale (n.b. gjin fysike) wurking op folget (meast hollanisten, lykas *ferbazend*, *ferrassend*, *oerweldigend*). As it Frysk en allinne it âldere en dialektyske Nederlânsk, dus net it ABN, in fuortsettend mulwurd as graadbywurd hawwe (29b) of as allinne it Frysk in fuortsettend mulwurd hat (29c), dan giet it hast altyd om bywurden dy't weromlaat wurde kinne ta betsjutting (4a): eat is sa yntinsyf dat der in fysike hanneling op folget (bgl. *fleanende*, *skitende*, *smoarende*, *springende*, *stjerrende*) of (4b): dat der in fysike (n.b. gjin mentale) wurking op folget (bgl. *ferskuorrende*, *frettende*). Wurking en hanneling binne fannijs ferheftich of ûngeunstich fan aard. Koartsein: as it Frysk gjin wjergaders yn it hjoeddeiske standert-Nederlânsk hat, of heechút allinne yn âlder of dialektysk Nederlânsk, dan giet it om yntinsivearjende bywurden dy't weromlaat wurde kinne ta in oarspronklike betsjutting dêr't net it ûngeunstich mentale, mar it ûngeunstich fysike benammen in rol yn spilet.

Dat it Frysk (mei it âldere en dialektyske Nederlânsk) dy foarkar foar it ûngeunstich fysike hat, leit mooglik oan it feit dat it mear en langer in sprek-

taal as in skriuwtaal west hat, wylst it Nederlânsk al sûnt ieuwen troch in noarmearrings- en beskavingsfilter gien is. Yn de twadde helte fan de 17de ieu en yn de 18de ieu ûntstiet der in Nederlânske skriuwtaal dy't oan de algemiene easken fan beskaafdens foldocht en yn in breed fermidden hantearre wurdt. It ferskil tusken sprek- en skriuwtaal wurdt dan hieltyd grutter (Van den Toorn et al. 1997:429-430, De Vooy 1952:129, Van der Wal 1992:233-235). De ynfloed fan skoalle en opfieding sil der sines ta dien hawwe dat yn it ABN minder plak is foar útdrukkingen oangeande it fysike yn ûngeunstige sin. Men kin dat ek sjen yn it Nederlânske korpus fan Klein (1997), dêr't by de measte mulwurdsfoarmen it mentale in rol spilet (bgl. *bedroevend, verbluffend*) en by mar inkelden it fysike (nammentlik *razend, schreeuwend, stinkend*).

7. Einbeslút

Yn dit artikel ha ik it hân oer fuortsettende mulwurden lykas *glûpende, opfallend(e)* of *skitende*, dy't brûkt wurde as bywurd fan hege, benammen ekstreem hege graad. De measten kinne weromlaat wurde ta in oarspronklike letterlike betsjutting, gearfette as: eat is sa yntinsyf dat der in fysike hanneling of in fysike of mentale wurking op folget, en dy hanneling of wurking is meast ferheftich of ûngeunstich fan aard. In soad fan dy bywurden binne dan ek keppele oan wurden mei in negative gefoelswearde, mar der besteane ek lossere kombinaasjes, dêr't de oarspronklike betsjutting fan it tiidwurd alhiel gjin rol mear yn spilet. De bywurden jouwe dan inkeld noch in hege graad oan, se binne folslein grammatikalisearre.

De fraach is nei foaren kommen oft it brûken fan fuortsettende mulwurden as yntinsivearjend bywurd net in typysk Frysk ferskynsel is. It antwurd is negatyf, want sokke bywurden komme ek yn oare talen foar. Likegoed is it wol sa dat it tal fan sokke bywurden yn it Frysk navenant grut is, sa't bliken docht út in ferliking mei it standert-Nederlânsk. In mooglike ferklearing dêrfoar leit yn it bestean fan de emfatyske *-e* yn it Frysk. Dy slút nammentlik naadleas oan by de einichste *-e* fan de mulwurdsútgong *-ende*. Fierders ha wy sjoen dat it Frysk mear as it Nederlânsk yntinsivearjende bywurden hat dy't weromlaat wurde kinne ta in oarspronklike letterlike betsjutting dêr't it ûngeunstich fysike in rol yn spilet. Mooglik is it feit dat it Frysk minder troch in noarmearrings- en beskavingsfilter gien is as it Nederlânsk dêr mandélich oan.

*Fryske Akademy
Ljouwert*

LITERATUER

Biedermann, R. (1969)

Die deutschen Gradadverbien. Heidelberg: Universität Heidelberg (diss.).

Bloemhoff, H. et al. (1994-2004)

Stellingwarfs Woordeboek. Oosterwolde: Stellingwarver Schrieversronte.

Bolinger, D. (1972)

Degree words. Den Haag / Paris: Mouton.

Booij, G. (2007)

The Grammar of Words. An Introduction to Morphology. Second Edition. New York: Oxford University Press.

Borst, E. (1902)

Die Gradadverbien im Englischen. Heidelberg: Winter's Universitätsbuchhandlung (diss.).

DALC

Stichting Digitaal Archief Leeuwarder Courant
(<http://www.dekrantvantoen.nl>).

Dijkhuis, G.J.H. (1991)

Twents Woordenboek. Enschede: Uitgeverij Van de Berg / Boekhandel Witkam.

Dyk, S. (1988)

'Oer it foarheaksel witte- (*withoe-*) en syn syntaktysk komôf.' Yn: S. Dyk en G. de Haan (red.), *Wurdfoarried en wurdgrammatika. In bondel leksikale stúdzjes*. Ljouwert: Fryske Akademy, 21-44.

Fletcher, W.H. (1980)

'Blood-hot', 'stone-good': a preliminary report on adjective-specific intensifiers in Dutch'. Yn: *Leuvense Bijdragen. Tijdschrift voor Germaanse Filologie* 69, 445-472.

Fr.W. (1956)

H.S. Buwalda, G. Meerburg, Y. Poortinga, *Frysk Wurdboek. Frysk-Nederlânsk*. Bolswert: A.J. Osinga N.V. - útjowers.

Fr.W. (1984)

J.W. Zantema, *Frysk wurdboek. Frysk-Nederlânsk*. Drachten/Ljouwert: A.J. Osinga Uitgeverij.

Fr.W. (2008)

P. Duijff, F. van der Kuip (einred.), R. de Haan, H. Sijens (red.), *Frysk Hânwurdboek*. Ljouwert: Fryske Akademy / Afûk.

- Hoekema, T. (1996)
Beknopte Friese vormleer. Leeuwarden / Ljouwert: Afûk.
- Hoeksema, J. (2005)
 ‘Rijkdom en weelde van het Nederlands’. Yn: *Tabu. Taalkundig bulletin van het Nederlands Instituut van de Rijksuniversiteit Groningen* 34, nr. 1/2, 1-12.
- Hoeksema, J. en J. Kortterink (2011)
 ‘Keus van bijwoorden van hoge graad: een vergelijking van studenten met VMBO-leerlingen’. Yn: *Tabu. Taalkundig bulletin van het Nederlands Instituut van de Rijksuniversiteit Groningen* 39, nr. 1/2, 23-37.
- Hoekstra, E. (1999)
 ‘Zo dronken als een kruiwagen en andere metaforen’. Yn: V. De Tier en S. Reker (red.), *Het dialectenboek 5. In vergelijking met dieren. Intensiverend taalgebruik volgens de SND-krantenenquête (1998)*. Groesbeek: Stichting Nederlandse Dialecten, 71-87.
- Hoekstra, J. (1986)
 ‘Taalsnipel 9’. Yn: *Friesch Dagblad* (15-11-1986).
- Hoekstra, J. (1997)
 ‘Absolutely intensifying adjectives and the emphatic marker *-e* in North Frisian (Fering-Öómrang), West Frisian and other West Germanic languages’. Yn: *Us Wurk* 46, 90-117.
- Hoekstra, J. (1998)
Fryske Wurdfoarming. Ljouwert / Leeuwarden: Fryske Akademy.
- Hoekstra, J. (2001)
 ‘An Outline History of West Frisian’. Yn: H.H. Munske et al. (red.), *Handbuch des Friesischen/Handbook of Frisian Studies*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 722-734.
- Hopper, P.J. en E.C. Traugott (2003)
Grammaticalization. Second Edition. Cambridge: Cambridge University Press.
- Klein, H. (1997)
Adverbs of Degree in Dutch. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen (diss.).
- Kocks, G.H. et al. (1996-‘97)
Woordenboek van de Drentse dialecten. Assen: Van Gorcum.
- Kövecses, Z. (2005)
Metaphor in Culture. Universality and Variation. Cambridge: Cambridge University Press.

- Laan, K. ter (1952)
Nieuw Groninger woordenboek. Tweede druk. Groningen/Djakarta: P. Noordhoff.
- Os, C.H. van (1988)
Intensivierung im Deutschen. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen (diss.).
- Pannekeet, J. (1979)
 ‘Vergelijkingen en graadaanduidende bepalingen in het Westfries’. Yn: *West-Friesland’s oud en nieuw* 46, 80-88.
- Reker, S. (1996)
Dikke woorden. Bikkelhaard, bragelvet, strontdeurnat en hun soortgenoten in het Gronings en verwante talen. Bedum: Profiel Uitgeverij.
- TDB
Yntegrearre Wittenskiplike Taaldatabank fan it Frysk (<http://tdb.fryskeakademy.eu/tdb>).
- Tiersma, P.M. (1999) (2de pr.)
Frisian Reference Grammar. Ljouwert: Fryske Akademy.
- Toorn, M.C. van den et al. (1997)
Geschiedenis van de Nederlandse taal. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Van Dale (2010)
Groot woordenboek van de Nederlandse taal. Utrecht / Antwerpen: Van Dale Uitgevers.
- Verdenius, A.A. (1939)
 ‘Adverbia van graad op -e’. Yn: *De Nieuwe Taalgids* 33, 361-368.
- Visser, W. (1997)
The Syllable in Frisian. Den Haag: Holland Academic Graphics (diss.).
- Vooys, C.G.N. de (1952)
Geschiedenis van de Nederlandse taal. Vijfde, herziene uitgave. Antwerpen: De Sikkel / Groningen: J.B. Wolters.
- Wal, M. van der (1992)
Geschiedenis van het Nederlands. Utrecht: Uitgeverij Het Spectrum.
- WFT
Wurdboek fan de Fryske taal / Woordenboek der Friese taal. Ljouwert/ Leeuwarden: Fryske Akademy, 1984-2011 (digitale ferzje: gtb.inl.nl).
- WNT
Woordenboek der Nederlandsche Taal. Den Haag / Leiden etc.: M. Nijhoff / A.W. Sijthoff etc., 1882-2001 (digitale ferzje: gtb.inl.nl).